

MERITIUS®

ADVOCATEN - AVOCATS

Verdienstelijk in recht

© Copyright MERITIUS® Gent

In dit nummer

**“Artistieke” successieplanning.
Over bestaande “plaatjes” met
een vleugje creativiteit1**

**Hoge “tol” om het schilderij aan
de muur te houden ?1**

**Vooraf aan de kinderen schenken
?2**

**Of is de handgift een alternatief ?
.....2**

**Gegeven is gegeven, doch niet
altijd volledig uit handen...2**

**Conventionele onverdeeldheid
als controleinstrument ? 3**

En de private stichting ? 3

**Verder omtrent de private stich-
ting.....4**

Besluit 4

“Artistieke” successieplanning

Over bestaande “plaatjes” met een vleugje creativiteit ...

Luc STOLLE

Farmapioneer Paul Janssen, die in 2003 overleed, had een indrukwekkende verzameling van 350 precolumbiaanse kunstobjecten uit de oude Inca-, Azteken- en de Mayacultuur. De verzameling werd op 15 miljoen euro geschat. Zijn erfgenamen wilden de collectie graag in België houden en stelden daarom voor de successierechten ten bedrage van 7,7 miljoen euro *in natura* te betalen. Al spoedig raakten de Belgische politici van het federale en het Vlaamse niveau

daaromtrent in een welles-nietes-spelletje verwickeld. De ene zag geen graten in de betaling *in natura*, de andere wou liever geld. En waar moest de collectie worden gehuisvest? Kortom, een problematiek die de kunstliefhebber zijn erfgenamen liever wil besparen. Hoewel het probleem niet altijd zo omvangrijk zal zijn, is het desalniettemin belangrijk om op tijd stil te staan bij het lot van de kunstcollectie die men met veel zorg en toewijding heeft opgebouwd.

Hoge “tol” om het schilderij aan de muur te houden ?

Wanneer men niets onderneemt, dan worden de erfgenamen zwaar gestraft voor de uit de hand gelopen liefhebberij van de erflater. De successiebelasting is immers verschroeiend voor de erfgenamen van vermogende personen. In *Vlaanderen* bedragen de tarieven in rechte lijn (grootouder-ouderkind-kleinkind), tussen echtgenoten en tussen samenwonenden 3 % wanneer men minder dan 50.000 euro erft, 9 % wanneer men tussen 50.000 tot 250.000 euro erft en 27 % wanneer men meer dan 250.000 euro erft. In *Wallonië* en *Brussel* zijn er negen resp. zes tariefschijven gaande van 3 % tot zelfs 30 % voor de schijf die hoger is dan 500.000 euro. De rechten worden berekend per erfgenaam.

De successiebelastingen die verschuldigd zijn door andere erfgenamen (broers, zussen, neven, nichten, ...) zijn nog veel hoger. Zij lopen op tot 65 %.

Men moet daarbij bedenken dat kunst in principe geen rendement heeft, enkel een mogelijke meerwaarde. De echte verzamelaar – of eerder zijn erfgenamen – zit dus met een belangrijk probleem.

De laatste jaren hebben onze politici ingezien dat het dikwijls onmogelijk is zo hoge successierechten te betalen om een kunstvoorwerp binnen de familie te kunnen houden. In vele gevallen stelde men vast dat bepaalde werken verkocht moesten worden teneinde de torenhoge successierechten te betalen. Daarom werd de afgelopen jaren in alle gewesten een regeling uitgedokterd waardoor het mogelijk werd de verschuldigde successierechten *in natura* te betalen, m.a.w. door een aantal kunstvoorwerpen aan vaders staat af te staan als betaling van successierechten. Bedoeling van deze regeling is uiteraard om topstukken in eigen land te houden.

MERITIUS
ADVOCATEN - AVOCATS

De wettelijke mogelijkheid om successierechten met kunstvoorwerpen te betalen kwam tot stand nadat 'De blijde intrede van Christus in Brussel' van James Ensor aan het Getty Museum werd verkocht teneinde het mogelijk maken de verschuldigde successierechten te betalen. Vlaanderen verzette zich eerst tegen de mogelijkheid om de successierechten in natura te betalen, zelfs tot voor het toenmalige Arbitragehof, maar verloor het pleit. Ondertussen staat deze bijzondere betalingsmogelijkheid ook open in Vlaanderen.

Vooraf aan de kinderen schenken ?

De kunstwerken kunnen inderdaad geschonken worden bij notariële akte, zelfs met voorbehoud van vruchtgebruik, op lijfrente, enz.

De drie gewesten hanteren verschillende tarieven met betrekking tot schenkingen. In het Vlaams Gewest gelden voor de schenking van roerende goederen twee vlakke tarieven: 3 % voor schenkingen in de rechte lijn en tussen echtgenoten (incl. de feitelijke en wettelijk samenwonenden) en 7 % voor schenkingen

aan andere personen. In Brussel zijn de tarieven identiek, maar gelden ze niet voor feitelijk samenwonenden. In Wallonië zijn de tarieven ietwat verschillend: 3 % voor schenkingen in de rechte lijn, tussen echtgenoten en tussen wettelijke samenwonenden; 5 % voor schenkingen tussen broers en zussen, en tussen ooms of tantes en neven of nichten en 7 % voor schenkingen aan andere personen.

Of is de handgift een alternatief ?

Kunstwerken zijn in de regel roerende goederen. Zij kunnen dus ook worden gehandgift. Omdat de handgift niet geregistreerd hoeft te worden, zijn er geen rechten verschuldigd. Handgiften betekent evenwel dat de geschonken goederen in de handen van de begiftigde overgaan en de schenker er de zeggenschap over verliest. Deze handgift mag dus niet louter symbolisch zijn: men mag m.a.w. de handgift niet ensceneren enkel en alleen om schenkings- en later successierechten te ont-

wijken.

Bovendien moet de schenker na de handgift nog minstens drie jaar in leven blijven. Is dit niet het geval dan worden de gehandgifte goederen bij zijn successie gevoegd en in de hoogste toepasselijke schijf belast. Dit is niet het geval wanneer men schenkt met toepassing van de hierboven geciteerde vlakke tarieven, zelfs al heeft de schenking plaatsgevonden daags voor het overlijden.

Gegeven is gegeven, doch niet altijd volledig uit handen...

Veelal wenst de verzamelaar zijn collectie tot het einde van zijn dagen onder zijn hoede te houden. Daarom wordt vaak gedacht aan planning via vennootschappen, nl. door inbreng van de collectie in een vennootschap en daaropvolgende schenking van de aandelen. Men moet evenwel voorzichtig zijn. Vennootschappen zijn dikwijls niet alleen onaangepast voor het loutere beheer van een collectie, maar zij hebben ook hun eigen fiscaal-rechtelijke gevolgen.

Vooreerst is een vennootschap erop gericht winst na te streven. Reeds daar wringt in vele gevallen het schoentje: hoewel de waardestelling van de kunstbezittingen leuk is meegenomen, zal de kunstverzamelaar veelal niet de bedoeling hebben winst na te streven door handel te drijven. Om dezelfde reden zal ook de maatschap geen gepast vehikel zijn.

Sommige vennootschappen zijn ook onder-

worpen aan allerlei strikte formaliteiten. Zo dient een revisor de in te brengen goederen te waarderen, moet er een volledige boekhouding worden gevolgd, moet er een jaarrekening worden neergelegd, enz.

Daarnaast is het fiscale regime van de vennootschap niet onbelangrijk. Tijdens het bestaan van de vennootschap is de vennootschapsbelasting van toepassing. Bij de verkoop van een item, zal zodoende belasting op de gerealiseerde meerwaarde verschuldigd zijn. Met moet mogelijks ook rekening houden met de voordelen *in natura* die bijvoorbeeld de bestuurders genieten omdat de schilderijen of beelden in hun privéwoningen prijken. Ook bij de ontbinding zal vennootschapsbelasting verschuldigd zijn op de meerwaarden. Tenslotte dient ook rekening te worden gehouden met de liquidatiebelasting.

Een babbel met de verantwoordelijke van HISCOX, een gespecialiseerde verzekeraar van o.m. kunstvoorwerpen en -collecties, deed ons even nadenken over successieplanning m.b.t. kunstpatrimonia. De problematiek zal zich de komende jaren waarschijnlijk steeds vaker stellen, niet alleen omdat het verzamelen van kunst steeds wijdsers verspreid wordt, maar ook omdat de fiscus een steeds beter inzicht zal krijgen in dit tot op heden vrij wazig onderdeel van vele privé-vermogens.

Conventionele onverdeeldheid als controleinstrument ?

Men zou er bijvoorbeeld kunnen aan denken om het kunstpatrimonium al dan niet geheel in onverdeeldheid aan zijn kinderen te schenken, ofwel onder toepassing van de vlakke schenkingstarieven, ofwel bij wijze van handgift, om vervolgens tussen de ouders en de kinderen een contract van onverdeeldheid af te sluiten dat slaat op de ganse collectie. Omdat het een vrijwillige onverdeeldheid betreft, is artikel 815 B.W. niet van toepassing zodat niemand de uitonverdeeldheidtrekking kan vorderen vóór het in het contract bepaalde tijdstip. Dit kan 10, 20 tot zelfs 99 jaar zijn. Dit tijdstip kan ook samenvallen met het overlijden van de langstlevende ouder. Uiteraard moet men ook een beheerscomité of een syndicus aanstellen. Daarin zullen de ouders een cruciale rol spelen. Dit comité kan bijvoorbeeld beslissen waar de kunstvoorwerpen zullen gehuisvest worden: in de woning van de ouders, bij de kinderen, ... Het zal ook toezicht uitoefenen op het kunstpatrimonium: zijn de stukken nog allemaal aanwezig, zijn ze voldoende verze-

kerd, ... Een volledig en evenwichtig contract van onverdeeldheid is noodzakelijk. Zo moet bijvoorbeeld ook gedacht worden aan een regeling voor de overdracht van de onverdeelde rechten in geval van overlijden van één van de mede-eigenaars, aan bindende regels inzake waardering, enz.

Ook fiscaal biedt deze structuur voordelen. Alleen de voorafgaande schenking is belast. De eigendom van de collectie blijft in handen van natuurlijke personen, zodat mogelijke meerwaarden niet belast worden bij verkoop, althans niet wanneer de verkoop kan gekaderd worden in het beheer van een privépatrimonium. Bij overlijden van één van de mede-eigenaars, valt alleen diens onverdeelde mede-eigendom in diens nalatenschap. Wanneer de onverdeeldheid bestaat uit vader/moeder en drie kinderen en ieder hetzelfde part heeft, zal slechts 25 % in de nalatenschap vallen. Bij het overlijden van één van de ouders, valt slechts 12,5 % van de collectiewaarde in de nalatenschap.

En de private stichting ?

De private stichting heeft een zeer belangrijke eigenschap. Door de inbreng van kunstwerken in een private stichting, worden deze afgescheiden van het patrimonium van de kunstverzamelaar zelf. Toch verliest hij niet het beheer over de naar de stichting overgehevelde kunstcollectie. Hij kan immers in de raad van bestuur van de stichting zetelen en er zelfs de functie van gedelegeerd bestuurder (die belast wordt met het dagelijks beheer) bekleden. Op die manier blijft hij "baas" en behoudt hij zeggenschap over zijn geliefde kunststukken.

Bovendien kan de stichter in de statuten precies omschrijven wat er met de ingebrachte goederen dient te gebeuren, zowel tijdens als na zijn leven. Zo kan hij bepalen dat zijn verzameling zal worden ondergebracht in de woningen van zijn erfgenamen (met vervreem-

dingsverbod) of in een door hem aangeduid museum.

Het inbrengrecht bedraagt 7 %.

Daar de naar de stichting overgehevelde goederen geen eigendom meer zijn van de stichter, zijn er geen successierechten verschuldigd bij zijn overlijden. Daartegenover staat dat de stichting onderworpen is aan de jaarlijkse taks ter vergoeding van successierechten. Deze taks bedraagt 0,17 % op het netto vermogen en dient betaald te worden door de stichting zelf. Wanneer we er van uitgaan dat er om de 30 jaar een generatiewissel is, wordt m.a.w. het Vlaamse 27 %-tarief (dat veelal door de erfgenamen verschuldigd is bij het overlijden van vermogende personen) vervangen door een gespreide belasting van 5,1 % (nl. 0,17 % x 30 jaar) ten laste van de stichting.

Verder omtrent de private stichting ...

Wanneer men m.a.w. een stichting opricht voor 99 jaar, dan zal tijdens deze periode een gespreide vermogensbelasting op het kunstpatrimonium verschuldigd zijn van ongeveer 17 % (0,17 % x 99). Samen met het inbrengrecht van 7 % bedraagt de totale taxatie dus 24 %, volledige ten laste van de stichting. De successiebelasting bij vererving tijdens deze periode zal ongetwijfeld vele malen hoger zijn. Tenslotte dient ook gewezen te worden op de mogelijkheid een zgn. "elastiekbeding" in de statuten van de stichting in te schrijven. Zo'n beding bepaalt dat de ingebrachte goederen op het ogenblik van de ontbinding zullen terugkeren naar de stichter of naar zijn rechtverkrijgenden. Deze laatsten zijn zijn kinderen,

kleinkinderen of zelfs zijn achterkleinkinderen. Immers, ook het ontbindings- en dus het terugkeermoment kan door de stichter in de statuten worden vastgesteld. Dit kan zijn op een vast tijdstip of een bepaalbaar, maar nog niet vastgesteld tijdstip (bijv. 10 jaar na het overlijden van de stichter). Gezien deze overdracht door terugkeer gebeurt uit kracht van wet, zal hierop (waarschijnlijk) geen belasting verschuldigd zijn.

Uiteraard zal men steeds de vinger aan de fiscale pols moeten houden. Hoewel de toepasselijke fiscale regels niet al te zeer aan wijzigingen onderworpen zijn, blijft waakzaamheid vanzelfsprekend geboden.

Besluit

Met kunstvoorwerpen kunnen we dus verschillende kanten uit. Schenken aan het verlaagd tarief of gewoon handgiften. "Bovenop" de geschenken goederen kan een juridische structuur worden gebouwd die de kunstminnende pater of mater familias in staat zal stellen het beheer over zijn of haar kunstvermogen te behouden. Op die manier kunnen successieplanning en behoud van zeggenschap gecombineerd worden.

Zo verwezen we naar de mogelijkheid om een conventionele onverdeeldheid in het leven te roepen.

De private stichting was waarschijnlijk de uitgelezen oplossing voor de kunstcollectie van de heer Janssen. Evenwel, toen deze verdienstelijke heer in 2003 overleed, was er nog maar net sprake van de private stichting en was het fiscaal statuut ervan nog nauwelijks geregeld.

Onze kantoren

MERITIUS® GENT

Martelaarslaan 402 - 9000 Gent
Tel. +32 (0)9 269 70 70 - Fax +32 (0)9 269 70 71
info.gent@meritius.be

MERITIUS® BRUXELLES

Georges Henrilaan 431 - 1200 Bruxelles
Tel. +32 (0)2 735 91 56 - Fax +32 (0)2 734 35 00
info.brussels@meritius.be

MERITIUS® MONS

Rue Ste Gertrude 1 - 7070 Le Roeulx
Tel. +32 (0)64 66 50 12 - Fax +32 (0)64 67 60 93
info.mons@meritius.be

MERITIUS® NAMUR

Avenue Cardinal Mercier 46 - 5000 Namur
Tel. +32 (0)81 74 42 04 - Fax +32 (0)81 74 42 07
info.namur@meritius.be

MERITIUS® ANTWERPEN

Jules Moretuslei 374-376 - 2016 Antwerpen
Tel. +32 (0)3 825 55 00 - Fax +32 (0)3 825 56 00
info.antwerpen@meritius.be